

Міністерство охорони навколишнього природного середовища України

Національний природний парк "Подільські Товтри"

ЗБЕРЕЖЕМО ПЕРВОЦВІТИ

Міністерство охорони навколишнього природного середовища України

Національний природний парк "Подільські Товтри"

Збірка "Збережемо первоцвіти"

У збірку ввійшли кращі роботи учасників дитячого літературного конкурсу "Уяви себе первоцвітом", який проводився Національним природним парком "Подільські Товтри" в рамках акції "Первоцвіт-2011". Дітям було запропоновано від імені первоцвітів звернутись до людей з проханням про допомогу. Впевнені, що нікого не залишить байдужим ця різнобарвна феєрія дитячих віршів, казок, легенд, які є переконливим свідченням дитячого світобачення, бажання врятувати красу світу. Хіба це не активна життєва позиція? Поміркуйте й ви над цим, шановні дорослі!

Укладач: Дем'янова О.В.

Верстка: Франскевич В.Є.

У оформленні використані дитячі роботи, представлені на конкурс екологічного плакату "Збережемо первоцвіти":

Ровної Наталії, Роляк Софії, Жіліна Павла, Кремінської Уляни, Варфоломєєвої Софії, Чайки Каріни, Тимчук Яни, Фещенко Юлії, Пономарьової Марії, Цурського Назарія та інших.

(с) Національний природний парк "Подільські Товтри", 2011

Я ХОТІЛА Б ФІАЛКОЮ СТАТИ...

Однієї чудової днини
Подруга мене запитала
Який з первоцвітів чудових
Я би для себе обрала.
І ось що я їй відповіла
Без сумнівів і вагань:
«Я фіалкою б стати хотіла,
Це найбільше з моїх бажань.
Жила б я тоді щасливо,
Не знала б ні горя, ні зради,
Сприймала б життя красиво,
Не бачила б людської вади.
Жила б і всміхалася сонцю,
Живилась би його промінням
І навіть отому віконцю

Раділа б я всім своїм вмінням.
Я знала б: за тим віконцем
Живе загадкова людина,
Яка також милується сонцем,
Але все ж вона дуже дивна:
Ця людина не цінить природу,
Вона просто живе ради себе,
Вона думає про свою вроду,
А ось вроди дерев їй не треба.
Вона знає лиш свої звички,
Свої правила, свої закони,
Тому й нема їй діла до річки,
Яка поїть її мільйони!
А тим більш до маленьких квітів,
Яким ліс – то найкращий притулок,
И до неповторних первоцвітів:
До підсніжників і до фіалок.
Так, вона любить їх виривати,
Класти в вазу і милуватись,
А як зав'януть, то викидати,
Й після того не хвилюватись,
Що людина життя зламала
Життєлюбній, щасливій квітці,
Яка на сонці жити бажала,
Яка найбільше боялась смерті.
Адже на сонці немає жорстоких,
І підлих, й зрадливих немає,
Адже там вже немає людини,
Яка нищить усе й ламає.
Я хотіла б фіалкою стати...

*Кухмай Тетяна, 8-А клас,
Кам'янець-Подільський НВК №3*

ЗУПИНІТЬСЯ!

Хіба зима сильніша від весни?
І має право обертати в кригу?
Посунься: відступає льодовик
ід натиском нищівним первоцвіту.
Вони народжуються першими
І першими помирають
Любов до них
Така надмірна і буденна.
Схиливши свої голівки,
Вмирають від браконьєрської руки
І кожної наступної весни
Задля високої мети
Вони вмирають на вівтарі краси.
Хто – в іскристому кришталі,
Хто – у вишуканій порцеляні,
А хто – у гранчастому склі
І ніхто, крім землі і неба,
В їхніх пелюстках не помічає сліз
І німого благання: «Не треба!»
«Зупиніться! Не знищуйте нас!»

*Войцешук Аліна, 8-А клас,
Кам'янець-Подільський НВК №3*

ЛИСТ – ЗВЕРНЕННЯ ПЕРВОЦВІТІВ

Вранці-рано, коли сонце
Промінцями землю гріло,
Ніжні квіточки біленькі
Пелюстки розпустили.
Я годі ішла по стежці,
Глянула, а серед трав,
В первоцвітовій мережці
У конверті лист лежав.
Підняла я, лист той дивний

Кинув крила голубино,
А в куточку адресата
Підпис був: «Тобі, Людино!»
Розгорнула й зрозуміла –
Треба всім відповісти.
Бо послання до людини
Написав сам Первоцвіт.
«Добрідень, люди добрі!
Вітання Ви прийміть,
Голівки наші білі
Зривати не спішіть!
Ми – символи надії,
А ще – тепла й краси,
Любуйтеся нами в лісі –
Додому не неси.
Не рви, не ріж, не знищуй
Наш білосніжний цвіт,
Побачать хай нащадки
Весняний первоцвіт.
Ми лікуємо недуги
У тілі людському
І не хочемо нещастя
Ніколи й нікому.
Нехай Земля першим цвітом
Щорік оживає,
Скатертина первоцвітів
Її прикрашає.
Люди! Дорослі й діти!
Про це пам'ятайте,
І весняні первоцвіти
Ви оберігайте!»
Лист той дивний пропоную
Усім прочитати,
Про красу природи, люди,
Час прийшов подбати.

*Бучинська Надія, 7 клас,
Жердянська ЗОШ I-III ступенів, Чемеровецький район*

ЗАХИСТИМО НАШИХ ДРУЗІВ

Тітка Маруся рада-радісінька. Он як добре іде торг! Люди просто хапають підсніжники. Скучили за теплом, за весною. Так що можна і завтра йти на базар. Таку красу куплять.

Машина їхала по лісовій дорозі. Безжальні руки вивирали квіточки просто з корінчиками. Тільки один малесенький підсніжничок врятувався, бо був накритий старим кленовим листком. Він скинув його з себе і озирнувся довкола: жодного з друзів не було видно. Куди ж вони поділися усі? Він ще не знав, що по їх лісі пройшлися варвари, яких називали чомусь людьми.

Не знав, але відчував, як йому буде боляче незабаром, коли якась тітка Маруся обриватиме йому тонку ніжку.

– Ой, ой, що ж робити? Куди сховатися? – пищав він тонюсіньким голоском.

І ми почули його. Зробимо усе, щоб пожадливі тітки ніколи не ходили до лісу, не вдиралися до чужих домівок із злими намірами.

*Василь Єрмоченко, школа-інтернат №2, м. Кам'янець-Подільський,
зразкова літературна студія Центру дитячої творчості*

КВІТКА НАДІЇ

Ще було досить холодно, коли вона несміливо виглянула з-під промерзлого ґрунту. Білосніжна, дзвоникоподібна, ніжна, мов виточена з найтоншої порцеляни.

Пролітаюча повз ворона аж клюва роззявила: “Ти хто? К-а-а-а-р... Звідкіля?”

– Я – підсніжник. Живу тут, у цьому лісі. Хоча не лише у цьому. Мої подружки живуть і у Карпатах, і у Право-

бережному містечку, у Ростоцько-Опільських масивах, рідше – на Лівобережжі. Ми відкриваємо весняний карнавал. Але... але...

І тут квіточка розплакалась. – Ти чого? – здивувалася ворона.

– Нас... нас... майже нема, наприклад, на околицях Києва. А нас... нас... називають квітками надії. Хочеш, розкажу тобі легенду.

– Ще як хочу! – прокаркала ворона, вмощуючись на березовій гілці.

– Ну, слухай. Коли перші люди були вигнані з раю, йшов сніг, і Єва дуже змерзла. Щоб її розігріти і дати хоч крихту надії на краще життя, пухнасті сніжинки перетворилися в ніжні квіти підсніжника – провісника тепла.

– Бідолашна моя, – прошепотіла ворона. – Таку красу не можна нищити ні в якому разі. І взагалі, усе це – дерева, трава, квіти, птахи, мурашки – ми ж одна сім'я. Еге ж, білявко?

– Авжеж! – відгукнулася квіточка! – Одна велика родина, і люди також члени її!

*Сергій Медуха, 13 років, м. Кам'янець-Подільський
школа-інтернат №2, зразкова літературна студія Центру дитячої творчості*

ДОБРОГО ДНЯ ВАМ, ЛЮДИ!

Хочете насолодитись пахощами і красою весняного лісу? Заходьте у наше квіткове царство. Тільки обережно, не затопчіть, не зруйнують нас. Ми такі ніжні, маленькі, беззахисні, як немовлята. Але прислухайтесь, ми вміємо розмовляти.

Я – Конвалія. Мої рученята – два гладеньких листочки, які тягнуться до неба. Моє тільце – тоненьке стебельце,

на ньому погойдуються срібно-білі дзвіночки. Чуєте, як вони солодко співають: «Дзень – дзень! Дзень – дзень!» Це вони Весну прославляють, бо дуже її люблять. Ой, не торкайтесь мене, не зачіпайте! Мое життя таке коротке, як сама Весна. Вона піде – і мене не стане. Тож дайте налюбуватись її красою, адже зустрінемось ми лише через рік. А зустріч ця залежить від вас, люди.

Зберігати і примножувати багатства природи – це ваш обов'язок. Не знищуйте нас, і ми віддячимо вам за це.

До зустрічі. Ваша Конвалія.

*Дідур Дарія, 6-Б клас,
Кам'янець-Подільський НВК №16*

ПРИГОДА ПІДСНІЖНИКА

Ох, як я гарно спав. Нарешті вдихнув чистого повітря, побачив яскраве сонечко і блакитне небо. Ой, що це? Де мої родичі? Біля мене нікого немає, крім кучугур снігу. І тут підсніжник згадав, як він бачив, що люди безжально топчуть і виривають квіти з корінням. Підсніжнику стало сумно.

Але одного дня підсніжника зірвали також. «Люди, схаменіться, не робіть цього!» – але його ніхто не чув. Під-

сніжник побачив багато дерев і кущів. Але через три години він почав в'янути. Безжальна людина віднесла його на базар. «Що це? Куди мене принесли?» Підсніжник ще не знав, що його продадуть якомусь чоловікові. І майже одразу його продали. Дівчинка виявилася справжньою рятівницею квітів. Вона взяла підсніжник, вирила ямку і посадила його. «Ой, спасибі велике тобі, дівчинко, за порятунок. Тепер я знов у своїй оселі – землі».

Люди, зупиніться! Нас залишилося дуже мало. Не губіть нас! Завжди допомагайте природі.

*Васьків Анастасія, 5-А клас,
Кам'янець-Подільський НВК №16*

Я – ПЕРВОЦВІТ

Настала весна. Сонце торкнулось землі своїми теплими, ласкавими промінчиками. Саме тоді я зрозумів, що настав час прокидатись із довгого зимового сну. Я під-

нявся з – під землі, поглянув довкола, розгорнув свої листочки, я був щасливий, адже нарешті прийшла весна. Усе навколо мені здавалося дуже чарівним, таким, що я не міг повірити, що усе це справжнє. Мої брати і сестри – такі ж як і я весняні первоцвіти тягнуться до сонечка, виправляючи свої листочки.

Так було кожної весни. Щороку я ніби починав жити заново. Перший

день мого нового життя минув дуже швидко. А я все одно з нетерпінням чекав наступного, адже завтра вранці я мав розквітнути, ще й день був моїм улюбленим... Я заснув, мріючи про завтрашній день, а коли прокинувся, – зрозумів, що моя мрія нарешті збулась. Довкола мене все буюло молодію зеленню, природа оживала, а разом з нею оживали ми. Я жив прямо в центрі лісової галявини мені здавалось, що я живу в центрі світу, що все обертається довкола мене. Раптом, я побачив у краплинці роси, що нависла на листочку моєї сестриці фіалки, яка лише почала прокидатися, відображення дивовижної краси підсніжника. Його білі пелюстки нагадували собою зиму, що відійшла лише кілька тижнів тому, його листочки тягнулися до сонечка. Аж ось я зрозумів, що я співаю прямо навпроти цієї краплинки, і що сам я і є тим диво – підсніжником, який так мене захопив. Моїй радості не було меж. Я дякував матінці – природі, що подарувала мені красу, я дякував землі, яка подарувала мені силу вирости, я радів кожному дню, я був щасливий, що я – живу і радію життю.

*Невмержицький Андрій, 5-А клас,
Кам'янець-Подільська ЗОШ №5*

ЛИСТ ПЕРШОЦВІТНИХ ДО ЛЮДЕЙ

Здрастуйте дорогі люди, Я підсніжник і звертаюсь до Вас від усіх своїх родичів – першоцвітів. Ми, підсніжники, проліски, сон-трава, ряст – перші ластівки весни. Перші, хто звеселяє землю після довгого зимового сну. Я звертаюся до Вас, дорогі люди, з великим проханням: не вбивайте нас, не виривайте, не нищьте, а допоможіть нам вижити на планеті. Нас з кожним роком стає все менше і менше, через необдумані людські вчинки.

Ви першоцвіти зриваєте на одноденну втіху в кімнаті, а потім безжалісно кидаєте нас на смітник. Нам боляче, а Вам байдуже. Ми вмираємо, а Вам ніколи обдумати свої вчинки.

Ми Вас благаємо: не знищуйте нас. Ми теж хочемо жити, у нас теж є місце під сонцем. Не зривайте, не топчіть, не дайте загинути нам, бо це призведе до великої земної катастрофи – загинемо всі разом! Будьте люб'язні, збережіть красу землі від непоправної біди.

Дякую.

Ваш – Підсніжник.

*Слободян Вікторія, 6-Б клас,
спеціалізована ЗОШ №5 м. Кам'янця-Подільського*

ЛИСТ ПЕРВОЦВІТІВ ДО ЛЮДЕЙ

Привіт! Я підсніжник. Моя краса милує око людей на початку весни. Саме тоді зацвітаю. У мене є багато друзів: проліски, крокуси, цикламени та мої братики й сестрички -підсніжники. Наші життя сповнені незабутніх мрій та пригод.

Мріємо та сподіваємося на те, щоб люди перестали нищити нас.

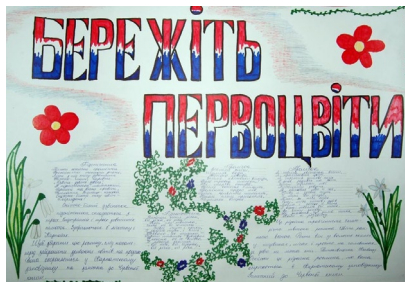
Та є у світі такі люди, які думають, що вони нічого поганого не роблять, зриваючи нас. Вони вважають, що приносять радість своїм рідним та близьким. Це не так!Адже життя таке коротке. Особливою первоцвітів, тому й ми занесені до Червоної книги.

Є люди, які милуються нашою красою, не зриваючи й шкодячи нам. На жаль, у світі є також «люди-варвари», які думають тільки про себе та зневажають наші мрії та бажання. Вони не думають про те, що нам хочеться про-

жити ще хоча б декілька днів: рости, бавитися, пізнавати чудові барви прекрасного життя.

Звертається до Вас, люди, велика родина первоцвітів:

Ми маленькі квіточки,
як на небі зірочки.
Поважайте та цінуйте,
на картинках нас малюйте.
Гарні ми завжди біленькі.
Раді вам усім гарненько.
В ліс до нас ви завітайте.
Помилуйтеся, не зривайте.
Ми ж усі вам дуже раді:
в лісі, а не у вазі в хаті.

*Учні 6-А класу спеціалізованої ЗОШ №5,
Кам'янець-Подільський*

ЗУСТРІЧ У ВЕСНЯНОМУ ЛІСІ

То була рання весна. Вона вже вступила до свого владарювання, і нещодавно білі галявини почали звільнятися від своїх м'яких снігових вбрань під першими променями сонця. В повітрі чулися запахи, які бувають лише на весні. І пташки, видно, вже теж раділи новій порі року: кругом було повно їх невгамовного співу.

У такий день не можна було не піти до лісу. Хотілося вдихнути на повні груди, відчутти на собі подих весняного вітру, спостерігати, як пробуджується природа. Годі нам здавалося, що ми у лісі самі.

«Обережно ступай», – каже мені мама, – не стань раптом на щось живе. Весна – це пора чудес і незвичайних перетворень...» Я глянув на маму, а вона лише загадково усмінулась. «Про що це вона?» – подумав тоді я.

«Ой-ой! Обережно, будь ласка», – почувся мені.

«Будь уважним, не зімни мого першого цвіту!», – почувлося знову. – Та ось же я , тут, зовсім близько!» Присівши напочіпки, я побачив маленьку квітучу рослинку, яку раніше мені бачити не доводилось. «Привіт! Не чекав мене побачити?» – заговорила квітка. «Оце чудеса так чудеса», – подумав я.

«Бачу, ти не знаєш , хто я , то ж давай познайомимось. Я – первоцвіт весняний. А ти Андрійко, я знаю. Мені про тебе вже розповіла синичка, що сидить зараз он на тій березовій гілочці». «Привіт», – кажу здивовано, бо розумію, що розмовляю із квіткою. Дійсно, я ніколи не бачив такої дивної та ніжної рослини. «Гак, я Первоцвіт Весняний, дуже рідкісна, занесена до Червоної Книги квітка. Так ми розплачуємось за свою красу, яку люди, не жаліючи, зривають у букети. Бачиш он там різнобарвні галявини? Це все ми, Первоцвіти. Ми починаємо цвісти , не дивлячись на низькі температури, мороз чи сніг». Квітка мені розповіла, що первоцвіт – рослина багаторічна, росте на лісових галявинах, біля доріг, на схилах. Лікар-

ські властивості ці її рослини – були відомі ще стародавнім грекам. Вони вважали, що первоцвіт є цілющою квіткою Олімпу і що в ньому містяться ліки від усіх хвороб. У давнину на Русі рослині приписували здатність виявляти заховані скарби. Якщо зібрати її насіння (воно досягає у червні – липні) і посіяти восени у відкритий ґрунт, то наступної весни з'являться рясні молоді паго-ни. Листочки первоцвіту дуже багаті на вітаміни, тому цю квітку ще називають «вітамінним чемпіоном». Як це цікаво! От так слухав би і слухав...

«Андрійку! Де ти, синку?» – гукала мама. «Тобі вже час йти, так? Шкода. Але ти приходь, я цвістиму ще до червня. До побачення!» – попрощалася квітка. «До зустрічі! Я обов'язково ще прийду. Ти тільки не відцвітай, дочекайся мене!» – відповів я.

І лише тепер мені стали зрозумілими мамині слова про те, що весна – це пора чудес та незвичайних подій.

*Баб'юх Андрій, 5-А клас,
спеціалізована ЗОШ №5 м. Кам'янця-Подільського*

ПРИВІТ, КАТРУСЮ!

Ти не повіриш, але сьогодні мені наснився сон, наче я помер... Дуже дивно, адже обірвала моє життя саме ти – та, котру я так любив, якою так захоплювався, якою не міг намілуватися!.. Я пам'ятаю, як я вперше тебе побачив, почув твій голос. Ви із сім'єю прийшли тоді до лісу, у якому ще був сніжок. Я тоді ледь міг виглянути з-за снігу, щоб побачити вас! Тоді ви помітили мого приятеля – проліска, і я пригадую, як твій батько розповідав про те, що не можна знищувати первоцвіти, адже це рідкісні рослини і вони занесені до Червоної книги України, цим вчинком ти згубиш красу природи, зробиш її біднішою, вб'єш перших вісників весни!

Я частенько бачив тебе в лісі, адже дорога до школи проходила через ліс. І ось одного разу ти забула про ті дорогі батькові слова. Ти захотіла зробити матусі і бабусі подарунок, і обірвала моє життя. Таке ще коротке, таке світле, молоде... Не послухала... Забула...

Ти знаєш, зовсім не ображаюся на тебе – ти ж любиш робити подарунки, хотіла зробити приємне близьким, хоча й ціною мого життя. Ти ще зовсім юна і до кінця не зрозумієш серйозності свого вчинку. Як можна тебе судити, якщо іноді навіть дорослі роблять такі непоправні помилки? Я радий, що мої братики – підсніжники залишилися живими. Надіюсь, що їх життя буде довшим і щасливішим! Уві сні я прохав лиш про одне: про допомогу лише для братиків, адже вони молодші за мене, їм ще жити та радіти! Я просив, щоб ти, дівчино, розповіла людям про те, що їх дітки можуть не побачити таких самих квіточок, як я, адже знищують вони рослини, яких не так уже й багато. Ти знаєш, я прокинувся живим! Який ж я щасливий!

Добре, що це лише сон...

Твій Підсніжник.

*Білозор Анастасія, 7 клас,
Ямпільчицька ЗОШ I-II ступенів, Чемеровецький район*

ДОРОГИЙ ДРУЖЕ!

Милий мій школярику! Я маленька тендітна квіточка, з якої починається життя. Хоча я ніжна, але водночас смілива й нетерпляча. Щосили пнуся крізь весняну снігову шкоринку. Ти, звичайно, здогадався – я Пролісок. Здавалося б: природа існує сама по собі. Для чого ж потрібна їй людина? Що може зробити для неї людина? Тобі неодноразово доводилося гуляти весняним лісом і

хотілося доторкнутися до мене, зірвати у букет для мами. При цьому ти обираєш кращого з нас і не задумуєшся, що прямо під твоїми ногами вибивається мій гостренький паросток. Сьогодні – це біло-жовтуватий хвостик, завтра – це біло-зелена гостриця. Ще за день брунька на кінці стрілочки розквітає білою кашицею. І квітів визорує враз густо, що земля стає біла і зимня від рясного холодного цвіту.

Ось і виходить, що людина потрібна нам, щоб охороняти навколишнє середовище, дбати про первоцвіти та милуватися їх красою. Хоч би як кортіло зірвати квіти, пам'ятай, нас можна сфотографувати, намалювати, але не шкодити.

Так, ти, юний друже, можеш багато зробити для нас. Треба бережно, по-хазяйськи ставитись до всього, що навколо тебе. Люби природу, бо ти її частинка. Милуйся її красою і вона усміхнеться у відповідь. Любий друже! Чи задумувався ти над тим, чому багато видів первоцвітів стають рідкісними і занесені до Червоної книги. Цікаво спостерігати як малята, гуляючи в лісі, з уважністю стежать за нами і забороняють один одному шкодити первоцвітам. Адже, переживши люту зиму і напившись весняного дощику, тягнуться наші голівки до сонечка. Хочеться жити, рости, милувати. Зрозумій нас!

Чи знаєш ти, що нашим солодким нектариком ласують працьовиті бджілки, а потім ти смакуєш весняний медок. З нами первоцвітами, пов'язано багато народних прикмет. Наприклад, листочки найперші відчувають дощик, при цьому стають

темно-зеленого кольору. І запишається весняний ліс після такого квітування. Вам, людям, дароване життя на цій Землі. Тож ваш одвічний обов'язок – не тільки використовувати нашу красу, а й дбати про неї.

Насаджуй нас на чистих просторах галявинах. Розповідай всім про охорону та збереження навколишнього середовища.

Дотримуйся правил поведінки на природі: не розкидай сміття, бо забруднюєш ґрунт і рослини гинуть; не засмічуй ріки, бо ми п'ємо з них водичку; не зривай нас, бо нам також боляче.

Школярику, хочеться побажати тобі, щоб у твоїй душі завжди панувало добро, милосердя та бережливе ставлення до природи. Не забувай, що ти її частинка. Люби нас, шануй і ми будемо твоїми друзями.

З повагою, Проліски Староушицького лісу.

*Фартушняк Світлана, 6 клас,
Староушицька спеціалізована школа I-III ступенів екологічного напрямку*

ЗБЕРЕЖІТЬ ПІДСНІЖНИК – ПРОВІСНИК ТЕПЛА

Шановні друзі! Поштовхом до написання цього листа стала пригода, яка нещодавно зі мною трапилася.

Гарного весняного дня я з своїми батьками відпочивали у лісі. Там було дуже красиво. Милуючись красою природи, ми не могли встояти перед тим, щоб не привезти частинку лісового дива додому. То були підсніж-

ники – квіти надії. Саме з ними пов'язані сподівання на весну. Вдома я поставила квіти у вазу на столик біля свого ліжечка. Милуючись їх тендітною красою, я почула тиху мелодію, яка линула від них.

Згадалась мені легенда про підсніжник. В той час, коли перші люди Адам і Єва були вигнані з раю, на Землі йшов сніг. Єва дуже змерзла. Щоб її зігріти і подати надію, кілька сніжинок перетворилися на ніжні квіти – підсніжники – провісники тепла, символ сподівань...

Я незчулась, як заснула... Весна, ліс, галявина... Рання лісова природа просипається від пташиного щебету. Я – маленький білий, дуже красивий підсніжник. Та я не одна. Біля мене мої маленькі сестрички та братики, такі ж підсніжники. Нас було дуже багато на галявині. Майже усі ми розцвіли і вкрили землю ніжною, тонкою, мереживною білою скатертиною, зітканою з безлічі сніжно-білих квітів. Ми всім своїм єством повідомляли, що надходить радісна пора пробудження природи від зимового сну.

Я горіла бажанням швидше познайомитись із моїми близькими сусідами, тому що окрім підсніжників, мене оточували інші ранньовесняні квіти.

Найближчими моїми сусідами були проліски. За красу і ніжність їх називають блакитними зірочками. Коли у лісі зацвітають проліски, здається, ніби клаптики неба впали на землю.

А ще я познайомилася з ніжною та привабливою мати-мачухою. Це найперша квітка, тому їй радіють всі. А як виростуть листочки, квіти пропадуть, лише залишаються листя – парасольки. Вони є живим барометром. У сонячний день листочки відкриваються, у похмурий, дощовий – закриваються.

Далі знайомство відбулося із дуже цікавою квітчкою – первоцвітом. Вона мені розповіла, що галявини, де ростуть її родичі, здаються золотистими. Листки у первоцвіту м'якенькі, світло-зелені. З них, як із зелених долоньок, тягнуться до сонця квіти.

Ми весело гомоніли під спів птахів. Сонячні промінчики ніжно пестили наші голівки. Але нашу розмову перервав веселий гомін дітей. Я дуже зраділа, що діти прийдуть і милуватимуться нашою красою. Та я не зрозуміла чому так затремтіли мої подруги, пригнути голівки до землі. За хвилину мої роздуми перервала жахлива картина поведження дітей. Їх голосний гамір порушив ніжну гармонію лісу. Діти безжалісно топтали нас ногами, виривали первоцвіт прямо з цибулинами, розкидали всюди сміття. Хоч діти були недовго, та завдали великої шкоди. За декілька хвилин затишна галявина перетворилася на понівечену забруднену ділянку землі. Птахи, налякавшись, порозліталися, ми не розмовляли, галявину огорнув смуток. Мене охопив страх від того, скільки беззахисних моїх друзів-квітів загинуло від рук не вихованих, байдужих дітей. Я зрозуміло, що кожна, вирвала з цибулиною квіточка, більше ніколи не зацвіте, не порадує нікого своїм чудовим цвітом. Мені було дуже її жаль, адже на її місці міг бути будь-хто із нас...

Я прокинулася від моторошного сну. Біль у грудях стискав моє серце, а сльози бриніли на очах, адже усі ці квіти занесені до Червоної книги України. Це ті квіти, якими ми звикли вітати наших мам, бабусь, сестричок зі святом весни. Лише уявіть собі кожна квіткарка у передсвятковій день продає щонайменше 30-40 букетиків. А скільки таких квіткарко, виходить на вулиці наших міст?

Я порадила б вам дарувати квіти своїм близьким у горщечках, адже вони також радують очі і приносять естетичну насолоду. Давайте навчимося жити у злагоді з навколишнім світом, щоб зрозуміти, що всі ми, мешкан-

ці планети, брати й сестри, і дуже потрібні одне одному.
Пам'ятаймо, що людина – частина природи! Я звертаюсь до вас від імені усіх первоцвітів:

- > не руйнувати місця, де зростають первоцвіти;
- > не зривайти їх під час цвітіння;
- > не засмічувати місцевість, де ростуть квіти;
- > не купувати їх на базарах.

Шановні! Я звертаюсь до вас від імені первоцвітів.

Не рвіть мене, мені болить.

Так хочеться сказати,

Так хочу крикнути на весь світ,

І вас призупинити.

Ви не топчіться по мені,

Я теж жива, така ж як ви,

Я є прекрасна квіточка,

Я вісничок весни.

Мене зривають, мнуть, кидають,

Але підняти забувають.

Сестрички мої, нам біда,

Бо вже до нас іде весна,

І люди прийдуть у лісок,

Щоби нарвати квіточок.

Хоча вони кладуть нас в вазу,

І ми вмираєм не відразу,

Але нам боляче терпіть,

Бо без коріння нам не жити.

Тому вас, друзі, закликаєм,

Якщо хтось щастя нам бажає,

Не рвіть нас, друзі, будьте милі,

Призупиніть знуцання нині.

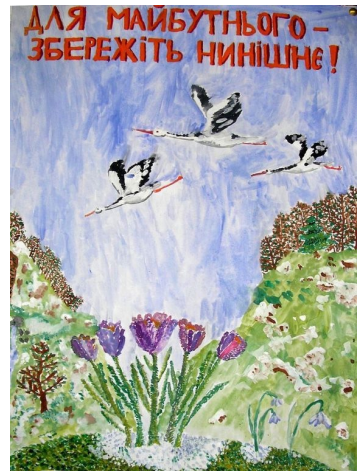
Ми теж живі, ми відчуваєм,

Ми все докільля прикрашаєм,

І про весну вам сповіщаєм.

Тому, будь-ласка, поспішайте,

Від злих людей нас захищайте!

*Цвігун Ілонна, 6 клас,
Свіршовецька ЗОШ I-III ступенів, Чемеровецький район*

ЗАКЛИК ПІДСНІЖНИКА...

Сонячний промінчик зігрів мою голівку. З гілки дерева упала крапля дощової води. Вибачте, я забула представитися мене звати Підсніжник. Моє життя недовге всього три дні. Я так боролася за право на життя. Я пробивалася через товстий шар ґрунту через залишки снігу.

Вчора лісом прогулювався хлопчик. Він йшов не по стежині, а по листочках первоцвітів. Я теж постраждала, він наступив мені на листочок. Мені було дуже боляче. Я думаю, не всі такі, як він. Мені братик розповідав, як йому одна дівчинка допомагала пробитися з-під гілки. Для людей це нічого, а для нас – ціле життя.

Я б хотіла, щоб всі люди були такі, як та добродійка. Допмагайте квітам! За це ми подякуємо вам своєю красою.

З кожним роком нас все менше і менше...

*Олійник Катерина, 6 клас,
Гусятинська ЗОШ I-III ступенів Чемеровецький район*

ЗВЕРНЕННЯ ПЕРВОЦВІТІВ

Ми б завжди були щасливі, і пахучі, і красиві, Якби в полі, в лісі, в лузі Бачили нас тільки друзі, Ті, які б нас не топтали, Без потреби не зривали. А на клумбах вдома, в школі Висівали нас доволі. Доглядали, поливали. Ми б красу їм дарували!

Одного разу вийшло веселе сонечко зі своєї домівки і освітило всю землю. Пора до роботи, вже весна на порозі. Глянуло воно навколо і усмішка з обличчя зникла, все навкруги стояло похмуре і сіре. Безлисті дерева, суха зів'яла трава, старе опале листя навіювало сум. Навіть діти, що грались були невеселими.

– Потрібно негайно діяти! – подумало сонце, – тер-

міново будити всю природу від сну. Зібрались на раду всі рослини і почали думати-гадати, як світ рятувати. Сонечко запропонувало вибрати самі кращі квіти, краса яких не залишить байдужими ні одну живу істоту, і вкрити ними сіру землю, зробити її барвистою, різнокольоровою. Це буде не просте завдання, адже тут потрібна сміливість, витримка. Найсміливіші і найніжніші квіти вирішили виконати це складне завдання. Білі підсніжники, барвисті крокуси, голубі проліски, яскрава сон-трава, ніжна конвалія вирушили на допомогу світові.

Тоненькі стебельця почали проростати крізь замерзлу землю, їм було дуже холодно, але вони тримались. Аж тут побачила їх стара зима, вона була дуже зла, бо час її царювання закінчився, і наслала вона на квіти сніг з морозом. Холодні сніжинки закрили повністю тендітні зелені рослини. І тут на допомогу прийшло сонце, воно так пригріло, що сніг розтопився, а похилені квіти підняли свої долівки, а згодом випустили листочки і квіточки.

Уся галявина лісу була вкрита красивими веселими квітами. Вони раділи, що перемогли зиму і мороз, що принесли радість на цей світ. А найбільше їм хотілось, щоб прийшли до них діти і, побачивши усю цю красу, зраділи, і ніколи більше не сумували.

Аж ось до лісу забігла юрба маленьких дітлахів. Вони дійсно зраділи, побачивши квіти. Почали бігати по галявині, зривали квіточки, підкидали їх угору, а потім нарвали букети, щоб занести додому і покласти у вазу. Діти пішли, а на поляні залишили зірвані, потоптані, зів'ялі квіти. Саме ті, які перемогли мороз і сніг, щоб подарувати радість отим маленьким дітлахам.

Щорічно на Україні жертвами людської жадібності, легкої наживи та безконтрольності стають мільйони ранньоквітучих рослин – першоцвітів.

Я, маленький підсніжник, рослинка, яку занесли під охорону до Червоної книги. Я звертаюсь до вас з великим проханням, не вбивайте нас! Ми, первоцвіти, перша посмішка весняного сонця. Ми прийшли на цей світ, щоб подарувати вам радість, тепло, посмішку, пробиваючись крізь льодяну стіну.

*Кухцяк Назар, 6 клас,
Гусятинська ЗОШ I-III ступенів, Чемеровецький район*

ТЕНДІТНА ФІАЛКА

Ось прийшла весна. Розтанув сніг, який нещодавно лежав на полях, лугах та у лісах. Пригріло жовтогаряче весняне сонечко, проснувся спів птахів та розквітають різнокольорові квіти.

А ось і я, маленька, тендітна фіалка. Пробиваючись крізь землю, мої ласкаві листочки тягнуться до сонця. Краплинки роси падають на мене з дерев, немов вмивають моє красиве обличчя. Тоненькі струмочки течуть повз мене, а ось я бачу своє відображення. Навколо мене кружляють кольорові метелики, і так хочеться мені полетіти з ними.

Наступив ранок, у лісі усе наче знову ожило. Я простягнула свої ніжні блакитні пелюсточки догори і я побачила своїх друзів – це були конвалії, підсніжники та проліски. Вони усі побажали доброго ранку, я їм відповіла взаємністю. Все було дуже чудово, і я була дуже рада, що появилася у такій прекрасній місцевості серед дерев і кущів, і серед чарівного співу мешканців лісу – птахів, які прилетіли до нас із теплих країв.

Сонячні зайчики заграли на галявині, вони наче хочуть розповісти всьому живому в лісі, що прийшла тепла весна.

*Ропій Юлія, 8 клас,
Гусятинська ЗОШ I-III ступенів, Чемеровецький район*

* * *

Закінчились суворі морози, і на всьому відчувається подих весни. У лісі розтанули останні острівці снігу. Під ранішніми проміннями сонця запарувала земля. Сонячні зайчики заграли на галявині, вони наче хочуть розповісти всьому живому в лісі, що час прокидатись.

Між деревами, під теплими сонячними промінчиками з'явилась і я, перша весняна квітка. Звати мене Первоцвіт весняний або лікарський. Сонечко пестить мене і ласкає, тому я люблю зростати на узліссях, галявинах, трав'янистих схилах, по світлих мішаних та листяних лісах.

Зазвичай я розцвітаю в другій половині весни, напередодні літа, а мої жовті квіточки в зонтикоподібному суцвітті мають вигляд зв'язки мініатюрних золотих ключиків, тому в народі мене поетично називають ключиками від літа. За давньогрецькою легендою мої квіти є ключами богині весни Фреї.

В далеку і сиву давнину мені приписували здатність виявляти заховані скарби, вважалося також, що напій настояний на моїх квітах має приворотну силу. Старовинні жерці-друїди варили з первоцвіту приворотне зілля – любовний напій. Між іншим, свого часу в застосуванні цього напою був звинувачений давньоримський письменник Апулей.

Мої квіти мають цілющі властивості й здавна відомі у народній, а пізніше і в офіційній медицині. З лікувальною метою використовують мої корені, листки і квіти. Листки у мене справжні чемпіони серед зелених за вмістом аскорбінової кислоти або вітаміну С, недаремно в Англії та Нідерландах мене культивують як ціну салатну рослину.

Лікарські властивості моїх родичів-первоцвітів були відомі ще древнім грекам. Вони вважали, що ми-первоцвіти є цілющими квітками Олімпу-священної гори, на якій жили боги. Називали мене квіткою дванадцяти богів і вважали, що в мені містяться ліки від усіх хвороб, В інших народів також існує чимало повір'їв пов'язаних зі мною.

В XVII – XVIII століттях я була однією з улюблених садових квітів поряд з такими популярними декоративними квітами, як троянди, лілії, тюльпани. Особливою любов'ю користувались і користуються мої квіти в Англії.

Люди Землі, ви живете в епоху бурхливого розвитку цивілізації людства по шляху науково-технічної революції. Схаменіться! Погляньте навкруги охопіть очима

красу, що вас оточує: дерева, квіти, сонце, зоряне небо. Я первоцвіт звертаюсь до вас і закликаю оберігати цю красу для себе та прийдешніх поколінь.

*Свідер Діана, 5 клас,
Хропотівська ЗОШ I-II ступенів, Чемеровецький район*

ЛИСТ-ЗВЕРНЕННЯ

Людино! Розумна істото! До тебе звертаємось ми, квіти-первоцвіти!

Неохоче відступає зима. Ще лежить сніг, часом за віхолить хуртовина, вдарять морози, та все частіше і частіше настають відлиги. Вдень все ласкавіше пригріває сонечко. Настає час і в лютому-березні з'являємося ми, перші ніжні пониклі наче виточені з найтонкішої порцеляни, дзвоникоподібні, білосніжні квіти підсніжника звичайного. Ми справжні красені.

– А я, Первоцвіт. В мене не просто квіти, а золоті і до того ж чарівні. У народі мене кличуть ключиком весни. Ним я відчиняю Землю і випускаю інші весняні квіти.

– А ось Проліска і Ряст – нерозлучна пара. Завжди у лісі ми разом, і на свято з'являємося у двох і милуємо усіх своїм чарівним запахом.

– Я, представник дружньої сімейки Пшінки весняної. Наші квіточки яскраво жовті а багаточисленні листочки багаті на вітаміни.

– Це я, гість із степу, маленький, тоненький, але такий вродливий Крокус. Щоб милуватися моєю неповторною красою, люди вирощують мене у садах і клумбах.

– А я, дуже сором'язлива тому, що у мене тільки квіти, а зелене вбрання з'являється пізніше. Я ж, мати-ймачуха. Я маю лікувальні властивості.

– Ми, нерозлучні подруги Фіалка і Медунка. Нас дуже люблять бджоли. Ми чаруємо їх своєю красою і ароматом.

– Мене називають Горицвітом, бо коли я зацвітаю – сотні сонечок спалахує на схилі.

– А в мене багато назв, що важко вибрати найкращу. Називають мене Бобриком, бо мої пелюстки, листки, стебло закутані від весняних холодів у теплий козушок із білястих волосків, і дзвіночком, і сончиком, і сон-зіллям називають, бо квіточки мої завжди схилені, здається, що я весь час дримаю. Але мене є дуже мало.

Всі ми сьогодні звертаємося до тебе, Людино! Захисти нас, збережи нас, розмножуй нас! Ми – живі істоти. Ми для тебе дуже корисні. Наші листочки виділяють кисень, яким ти дихаєш, затримують пил із повітря. Квіти наші

прикрашають твоє життя, дають цілющі аромати. Ми всі дуже сміливі, корисні, користуємося славою і повагою серед людей. Та часто ця слава гірка, бо людина бездумно зриває нас, тому ми звертаємося до тебе, Людино! Даремно не рви первоцвіти, охороняй Нас, ніжних, мужніх і в той же час, таких тендітних і беззахисних рослин, бо без Нас ваше життя буде безрадіним. Завжди пам'ятай, Людино! Ми, теж живі, ми хочемо жити і приносити користь Тобі. Люби і бережи нас!

Квіти-первоцвіти.

*Демчишина Наталія, 8 клас,
Хропівська ЗОШ I-II ступенів, Чемеровецький район*

УЯВИ СЕБЕ ПЕРВОЦВІТОМ

Ось і настала довгоочікувана весна. Мабуть, ніхто її так не любить, ніхто так не чекає як я. І найбільше весною я люблю ходити до лісу. Ось і цього року тільки-но весна своїм подихом розтопила крижинки, ми всією сім'єю відправляємося до лісу, бо через декілька днів – Мамине свято.

Ліс зустрів нас як давніх друзів, адже він пам'ятає нас і з нетерпінням теж чекав на нову зустріч. Восстанне ми були тут восени. Збирали гриби, милувалися осіннім вбранням дерев, пили джерельну воду біля потічка, слухали спів лісових птахів. Брат побачив на галявині декілька струнких білокорих берізок. Вони привітно затріпотіли нам назустріч листям, а у травичці приховали для нас справжній сюрприз: ціле сімейство опеньок.

Весняний ліс був зовсім іншим. Хоч він ще не зовсім прокинувся від зимового сну, але уже все свідчило про те, що у лісі уже господарює весна. Тоненькі травинки визирали з-під торішнього листя, пташки, весело виспівуючи, господарювали у своїх гніздечках, у листі шаруділи миші. Аж ось промайнуло щось біленьке і сховалось у листі. Я завмираю... Через деякий час тваринка висуває із листя цікаву мордочку. Придивляюсь, а це ж ласичка. Чому вона ще не поміняла зимове вбрання на весняне? Мабуть, ще буде прохолодно.

Рухаюся далі, намагаючись усіх випередити. Ось і потічок, з якого ми пили прохолодну водичку. А он і берізки завмерли на галявині. Пробираюся до них крізь зарослі молоденьких грабчаків. Може, й сьогодні вони мене чимось здивують. Я вже поряд з берізками. Присідаю на старий пеньок. Як тут хороше. А он і диво, на яке я так очікувала – тендітні проліски, що несміливо визирають

з-під торішнього листя та тоненьких травинок. Розгортаю листя, торкаюся пальцями їхніх ніжних голівок. Як добре, що я на них натрапила, нарву, заховаю від усіх і буде матусі подарунок. Присідаю знову на пеньок.

Ой що це... Чому проліски стали такими великими? Ні, ці не проліски стали великими, це я стала маленькою.

- Ой, дивіться, яка вона гарненька! А яка у неї гарна рожева голівка! – говорили навперебій проліски.

Уважно розглядаю себе. Зелена ніжка-стебельце, тоненькі ручки-листочки, рожева голівка... Невже це я? Як це могло статися? Я пишаюся тим, що така красива, перед іншими квітами. А ще мрію про те, щоб мене побачили тато, мама і брат...

Аж раптом проліски захвилювалися: «Ой, лишенько, сюди ще хтось іде». Повертаю голівку і радісно посміхаюсь, адже це Богдан наближається до берізок. Киваю йому привітно головою: «Поглянь, яка я красива!» Але Богдан, мабуть, не чує мене. Нагинається і хоче зірвати квіточку... Я відхиляюся від його рук і кричу: «Що ти робиш, не зривай мене, я ж помру!»

Я стрепенулася, а Богдан до мене:

- Ой Таню, де ж це ти була? Я по всьому лісу тебе шукаю. Поглянь, яку красу я знайшов. Нарвемо мамі на свято?

- Що ти, Богданчику, нехай ростуть собі. Вони ж такі гарні, тендітні і так довго чекали, щоб знову з'явитися. А мамі на свято ми щось інше подаруємо. Добре?

- Ну, нехай буде по-твоєму. Нехай ростуть собі...

Ми рушили далі. А Богдан усе допитувався, де це я була, і як опинилася біля нього, що він цього не помітив. Хіба я могла розповісти, що була пролісочкою? І хіба він повірив би мені? Звісно, ні. Сказав би, що я усе придумала, нафантазувала. Повертаюсь до берізок, до пролісків і гукаю:

– Прощайте, друзі! Я завітаю ще до вас!»

Мені почулося у відповідь:

– Приходи! Ми чекатимемо!

*Дідок Тетяна, 5 клас,
Андріївська ЗОШ I-III ст., Чемеровецький район*

УЯВИ СЕБЕ ПЕРВОЦВІТОМ

З великим привітом звертаємось до Тебе, Людино!

Знайди хвилику часу, щоб вислухати, зрозуміти, підтримати нас та побачити красу, яка може зникнути назавжди. Зрозумій, що ми пишемо тому, що більше не можемо мовчати.

Ти знаєш, що квіти не можуть співати як птахи, не можуть розмовляти як люди, але сьогодні наша матінка Природа зробила чудо – дозволила нам говорити і написати Тобі листа.

Ми проживаємо з Тобою у спільному домі під назвою планета Земля. Ти – «людина розумна». Ти – вважаєш себе царем. Ми – ніжні і беззахисні. Проте, ми є частинками одного

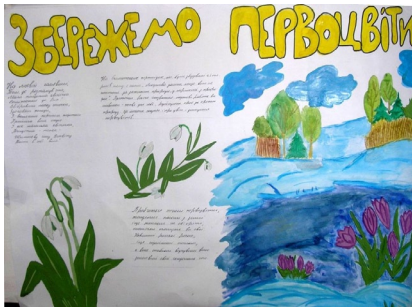
цілого. Невже Ти забула, що Ти теж крихтна частинка Природи. Невже Ти не пам'ятаєш, що саме її зобов'язана своїм існуванням, своєю досконалістю та могутністю?

Ми, Первоцвіти, народжуємося у найпрекраснішу пору року, що зветься Весною, коли все пробуджується від зимового сну. Весною повітря наповнене безліччю п'янкх пахоців, а все живе навкруги починає пробу-

джуватись, оживати та рухатись. Починає відновлюватись життя у лісі. Воно кипить, вирує. Весна починає «дзвеніти» талою водою, пташиним галасливим співом, «шепотіти» легесеньким вітерцем, «барабанити» грайливим дощиком.

Мені Підсніжнику по праву присвоїли звання самого сміливого лицаря Весни. Я з'являюся найпершим, коли довкола ще лежить сніг. Своїми листочками, гострими як спис, я пробиваю землю, торішне опале листя, сніг і тягнуся до Сонечка. Я дуже радію, що я мужньо вистояв Зиму. З гордістю підношу свою білу голівку. Я відкриваю весняний карнавал цвітіння, але... Ти, Людино, мене зриваєш, тільки-но я зацвіту, тільки-но гляну на цей чудовий світ. Невже Ти мене не жалієш? Невже ти не відчуваєш мій біль? Мабуть, ні. Тому я і потрапив до Червоної книги України. Але від цього мене не стало більше, мої квіти зривають – як тільки зацвіту.

Я хочу Тобі розповісти про свою велику і дружню родину. Мого брата Первоцвіта називають квіткою 12 богів, ключиком Весни. Його квіти чарівні, Вони створюють навесні у Тебе під ногами друге небо. Є у мене нерозлучні Ряст і Проліска. Вони завжди разом. Проліска – синьоока. Її квіти схожі на справжні блакитні зірочки. А Ряст одягається у найкраще зелене тонке мереживо листя та милує нас своїми бузковими квітами зі шпорками. А які красиві та ніжні Пшінка, Медунка, Фіалка, Конвалія, Шафран, Сон-трава, Мати-й-мачуха!

Я чув, що ти, Людино, спорудила декілька незвичайних споруд і назвала їх «Сім чудес світу». Але не-

вже Ти думаєш, що у Всесвіті немає нічого більш дивного і чудесного, ніж ці споруди?

Візьми будь – кого із моїх братів і сестер. Кожен із них по-своєму є унікальним, дивовижним і фантастичним. Кожен без виключення! А нас є майже півмільйона. Уявляєш, півмільйона чудес зразу! Але кожного року зникають рослини. І невідомо, що буде більшим злочином – спалення храму Артеміди, руйнування єгипетських пірамід чи знищення моїх братів і сестер? Своє диво Ти зможеш відбудувати, а знищене диво природи – відновити неможливо.

Людино, благаю зупинися! Зрозумій, що ми сьогодні знаходимося на межі між життям і смертю. Це так страшно, коли ти безсилий перед обличчям неблаганної смерті! Благаю, збережи мене! Ти – «людина розумна». Не рви Первоцвіти. Без них прихід Весни буде безрадісним, а її володіння – сірими та похмурими. Кажуть, що краса рятує світ. На жаль, наша краса беззахисна і сьогодні вона не рятує світ, бо настав час рятувати її саму. Збережи і передай красу своєї Землі нащадкам. Ми маємо надію сколихнути Твоє сердечко, і звернути увагу на наші прохання до Тебе.

З великою повагою, родина Первоцвітів!

*Оленич Ганна, 8 клас,
Шидловецька ЗОШ I-III ступенів, Чемеровецький район*

ЛИСТ ДО ВСІХ МЕШКАНЦІВ ПЛАНЕТИ ЗЕМЛЯ

Дорогі земляни!

До Вас звертаюся Я – Первоцвіт. Звертаюсь від усіх Первоцвітів. Моя сім'я мешкає на території Національного природного парку-Подільські Товтри. Мої предки розповідали мені, як вони чудово жили на Землі без

втручання людей. Розповідали також про чисте повітря, ґрунти. Але на превеликий жаль моє покоління цього не знає!!! Я постійно мрію про спокійний, тихий день. День, коли люди не приходитимуть по нас (рвати для продажу) до лісу. Кожного дня людина приходить і забирає частинку моєї сім'ї. Частинку, до якої я так звик, яку я люблю. У мене є родичі, які занесені до Червоної Книги України. Первоцвіт Борошнистий (Первоцвіт Мучнистий) мешкає на Закарпатті: в Ясінській улоговині, урочищі Гереджівка, на околицях смт Ясіня Рахівського району. Росте на вологих луках. Зникає через будівництво, збирання на букети, викопування рослин. Заходи щодо охорони не здійснені. Якщо ця рослина ще лишилась в Україні, – в місці її зростання необхідно створити територію природно-заповідного фонду. Другий мій родич (Первоцвіт Дрібний або Первоцвіт Маленький) зростає в Карпатах на горі Піп-Іван (Мармароський масив) та вершинах Балцатул, Гутин-Томнатик та Піп-Іван (Чорногородський масив). Росте по кам'янистих схилах на високогір'ях.

Зникає через зривання на букети та викопування рослин. Охороняється у Карпатському біосферному заповіднику та Карпатському Національному природному парку. А що робити нам – беззахисним рослинам? На мою думку, ми не зробили нічого поганого, щоб нас так карати! Хіба погано заходити в ліс і милувати своє око красою, яку ми створюємо? Планета Земля така ж Ваша, як і Наша!!!

Люди!!! Задумайтесь над тим, що Ви робите з природою! Виходячи на відпочинок Людина зриває Первоцвіти без вияву будь-якого жалю. Ми все більше і більше зникаємо з обличчя Землі! Напевно, всі чують новини з приводу подій на Землі, стає зрозуміло, що Природа відповідає людям на те «добро», яке вони чинять при-

роді. Прикладом цього – паводки. До них призводять такі дії людини, як вирубка лісів, зміна русла річок тощо. Під час паводків страждають мікроекосистеми, а з ними й ми -Первоцвіти. Я дуже хочу, щоб по вислову «Людина не має права руйнувати те, що створено не нею» Ви йшли все життя!!! Я сподіваюсь, що цей лист залишить слід у душі кожного, хто його прочитає!!! І якщо він зробить когось добрішим до природи, – я, Первоцвіт писав не даремно!

Первоцвіт(Подільські Товтри).

*Бойчук Наталя, 8 клас,
Староушицька спеціалізована школа I-III ступенів екологічного напрямку*

ПРИВІТ ЛЮДИНО!

Звертаюсь до тебе я – ніжна, тендітна, перша весняна квіточка – підсніжник. Як довго я спала, а як тільки відчула ласкавий подих весни, перші промені сонечка,

враз стрепенулась, струснула чорний сніг і вибралась на волю. Вибралась на цей чудовий світ. Переді мною відкрилось нове світле, радісне. Ось хмаринки пропливають на голубому небі, тихо погойдує мою голівку ніжний вітерець.

– Привіт...

– Ти хто?

– Я – підсніжник, перша весняна квітка.

– А я весняний вітерець. Радий тебе бачити у нашому лісі.

І враз я зраділа і задзвеніла своєю голівкою, закивала вітерцю. Зраділа що зустріла друга. Аж раптом щось засяяло, заіскрилося і мої листочки наповнились теплом.

– Хто це?

– Це я – сонячний промінчик. Як тобі в цьому прекрасному лісі живеться? Тепер хороше і тепло. І знову мені так стало приємно. Коли я підняла свою голівку, від сонячного тепла, я побачила навколо себе багато таких самих тендітних братиків і сестричок, що гойдали біленькими голівками і віталися з світом.

Чи є ще щось краще?

Чи замислювалися Ви – люди, що відчуваємо ми – квіти, коли радіючи ось так життю, сонцю, небу, вітерцю нас знищують, зривають, а потім немічних і зів'ялих викидають на зовсім?

Чи замислювались Ви, що побачите через кілька років, як будете зривати нас? Чи відчуєте і побачите оцю ніжну красу і ніжний аромат від справжнього дива? Люди! Благаємо! Ми хочемо жити і милуватися красою, милуватися сонцем, небом, бавитися з вітерцем.

Зупиніться! Не нищьте краси Землі! Подумайте, що залишите Ви своїм дітям. До побачення. До зустрічі на наступний рік.

*Лавська Аліна, 4 клас,
Китайгородська ЗОШ, Кам'янець-Подільський район*

СЛЬОЗИ ВЕСНИ

Весна... Вона вчувається нам у дзвоні талих бурульок, у свіжому подиху легкого вітерця. Все на мить завмирає в очікуванні нового життя: і перші несміливі бруньки, що ось-ось розкриються, і чорні проталини землі, які незабаром вкриються зеленою молодю травою, і пустотливі хмаринки, які водночас стали легкими та прозорими. Та найкращий дарунок весні готує Матінка-Земля – підсніжники. Нас часто порівнюють із двома, здавалось, не поєднуваними рисами: мужністю та ніжністю. Природа дійсно наділила нас тендітністю, ніжністю, первозданною білизною. І скільки сили нам дала, що ми можемо своїм гарячим подихом розтопити сніги та кригу.

Можливо, саме цим ми подобаємось Вам, Людям. І Ви поспішаєте нас зірвати, щоб подарувати найріднішим. І коли Вас застерігають, Ви обурюєтесь: «їх так багато». Дійсно, нас багато. У світовій флорі різних підсніжників 18 видів. Зустрічаються вони в лісах і горах Середньої та Південної Європи, в Малій Азії, в Криму, та добра половина їх росте на Кавказі. Серед нас є й такі, які розпускаються восени. Їх називають підсніжниками корфськими

і живуть вони на острові Корфу та Сицилії. А найменшим підсніжником є підсніжник грецький. Він живе у Греції та Болгарії.

Наше життя таке короткочасне, адже живемо ми недовго, усього 40-45 днів. За цей період ми хочемо залишити свій слід на землі. Ми вміємо лікувати такі хвороби, як мігрень, параліч, поліомеліт. Ми допомагаємо геологам. Показуємо, де у скарбницях Землі є марганець. І якщо його там є багато, ми змінюємо свої сукні з білих на рожеві. Ну, і звичайно, ми допомагаємо нашим друзям-комахам. Готуємо їм смачні ласощі – наш пилок. І хоч життя у нас нелегке, та все ж ми прагнемо подарувати Вам, Людям, свою красу. А Ви...

Так боляче дивитись, як гинуть наші родини. Нам незрозуміло, чому Ви до нас такі жорстокі. Ви придумали Червону книгу, занесли нас та ще багато інших квітів і все як завжди: охороняєте нас лише на папері. Заради кількох копійок, ви вириваєте нас з-під снігу, коли ми ще навіть не розплющили свої оченята. А потім, не продавши нас, Ви викидаєте на узбіччя дороги. Найпідприємливіші із Вас поділили ліс на сектори, накривають землю плівкою, щоб виманити нас та знову знищити. І ніхто з Вас не думає про майбутнє. Адже ще років 10 і Ваші нащадки будуть знати нас лише за картинками у книжках.

Люди, схаменіться! Нас створили для життя. Ми хочемо бути Вашою окрасою. Ми хочемо Вам дарувати свою ніжність, красу та аромат. Збережіть та захистіть нас. Навчіться просто милуватися природою без її знищення. Так Ви отримаєте більшу насолоду. Ми хочемо по-справжньому стати вісниками весни, а не її слізьми.

*Софія Золочевська, 5-А клас,
ЗОШ №95, м. Кам'янець-Подільський*

ШАНОВНІ ПОДОЛЯНИ!

З великим проханням до вас звертаюсь я, підсніжник. У мене ніжні зелені листочки, чарівна і незрівнянна біла квіточка з жовтенькою серединкою. Коли на полях, лугах, лісах тане сніг, я, відчувши перший подих тепла, оживаю. Я є першим вісником того, що вже зима позаду, а попереду найчарівніша пора року весна. Моєю появою на світ захоплюється усе людство, починаючи від малечі до дорослого. Але, на жаль, існують і жорстокі люди. Замість того, щоб моєю незрівнянною красою милуватися, вони нас знищують, не усвідомлюючи те, як нам боляче. Адже в моїй великій родині гине багато братів, сестер, друзів.

Якби почула наш крик душі людина, яка нас знищує, як нам стає боляче і скорботно, то, мабуть, вона б ніколи цього не робила і закликала б усіх інших берегти нас. Але і цього замало, адже є люди, які на нашому горі створюють своєрідний бізнес. Знищуючи нас, вони отримують гроші, не розуміючи, що ми живі істоти, і хочемо жити так, як і вони.

Із року в рік нас стає дедалі менше. Порушуючи наш життєвий орган – цибулину, людина прирікає нас на загибель. Тому я звертаюсь до вас, шановні, милі, добрі люди, зжальтеся над нами, не губіть нас самі і не дозволяйте це робити іншим. Адже ми належимо до Червоної книги України як вимираючий вид. Із року в рік нас дедалі меншає через вашу жорстокість. Тому благаю, зупиніться, подаруйте нам радість життя. І якщо ваша рука наблизиться до ніжної квіточки, подумки скажіть собі: «Ні!»

А настане знову весна, і я даруватиму вам радість, намалюю на вашому обличчю посмішку, вселю спокій у вашу душу.

Бережіть нас, і ми віддячимо вам за доброту, турботу і ласку.

*Гуменюк Наталя, 5 клас,
Кам'янець-Подільська ЗОШ I-II ст. №11*

КРИК ДОПОМОГИ

Добридень, людство!

Я маленький пролісок. Хочу розповісти вам про свою долю...

Одного весняного ранку, коли сонечко пригріло трішки сильніше, аніж у попередні дні, на мій чубчик скочив сонячний зайчик. Він був такий лагідний та ніжний, а також веселий, що мені зразу ж захотілося прокинутися. Я потягнувся і струсив зі свого вершечка грудочки ще холодної землі, торішній мох і витягнув свої ручки до сонечка. Спочатку мені було трішки навіть боляче, коли я проштовхував свої ніжні паростки-рученята крізь холодну землю, але потім мені стало надзвичайно приємно від того, що я в кінці кінців випростався на волі. Лише після цього я розкрив свої обійми назустріч сонцю і теплу, які панували на цій галявині. Моя ніжна голівка поступово почала підійматися під лагідними доторками сонячного зайчика. Вона повільно відкривала своє єдине очко і щасливо дивилася на прекрасний світ навколо. Хоча ще де-не-де лежав сніг, проте поруч уже починали з'являтися мої брати та сестри, у лісі панував справжній гомін: то перегукувалися птахи, радіючи приходу весни. Та недовго довелося мені насолоджуватися щастям...

Ще не встиг я як слід прокинутися, як відчув неспокій поруч мене. Чиясь велика нога у черевику вмить розтопталася частину моїх родичів. О, як я злякався. Жорстока рука почала зривати квіти навколо, на жаль, дійшла черга і до мене. Так я опинився разом з помираючими пролісками у великій корзині. Я з жахом усвідомив, що мені не вистачає повітря та вологи. Я конвульсивно хапав повітря голівкою, але час минав, а мені не полегшало. Повільно моя голівка схилялася і єдине очко закривалося. Я знепритомнів...

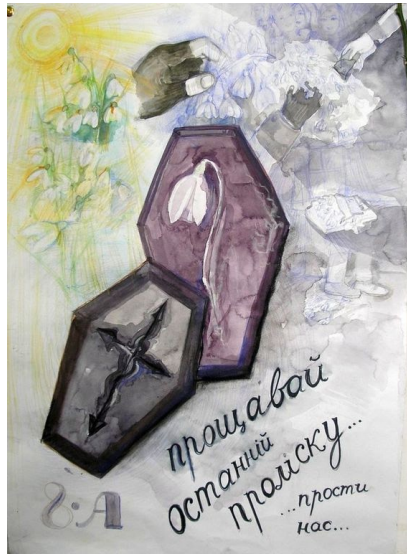
Що це? Невже я ще живий? По моєму стебельці побігла живлюща волога. Я з острахом розплющив око і побачив навколо себе багато людей. Вони всі вовтузились, поспішали, хапалися кудись іти. Дехто зупинявся біля нас і запитував про щось у нашого хазяїна – жорстокої людини, що нас зірвала. Час від часу частина моїх друзів по нещастю кудись зникала. Прийшов і мій час: букетик, у якому був і я, забрали і кудись понесли. Знову почалася повільна смерть. Я непритомнію...

Відчуваю чийсь теплий і лагідний доторк, мабуть, знову сонячний зайчик грається. Ох, неville це був лише жахливий сон. І нічого не сталося, і я зараз розплющу око і опинюся знову на своїй рідній галявині. Розплющуюсь і що я бачу – біля мене стоїть маленька дівчинка, що лагідно торкається своїми маленькими пальчиками до моєї голівки. Вона заглядає у моє очко і весело посміхається. Я стою у маленькій вазі посеред великого столу. Мені сумно...

Прошло кілька днів. Я все ж таки помираю. Мої пелюсточки починають всихати, листячко закручувалось. Ніхто уже не гладить мене по голівці і не всміхається мені. Люди про мене забули. О, хтось іде. Невже згадали, що ми тут стоїмо у напівзігнілій воді. Що це? О, жах.

Нас хапають і безжально викидають до сміттевого мішка...

Я лежу у сміттевому баку, нікому не потрібен, усі забули про мою красу. Я помираю. Прощавай, такий прекрасний і жорсткий світе людей. У ньому немає нікому місця, крім них самих. Людино, схаменись, скоро ти зостанешся на цій блакитній планеті сама, а планета змінить свій колір...

Маленький пролісок, що умер поруч з тобою.

*Карпяк Оксана, 5-Б клас,
ЗОШ №7, м. Кам'янець-Подільський*

МЕЛОДІЯ ВЕСНИ

Я розплющив очі – і яскрава блакить засліпила мене: вгорі – безхмарне небо, внизу – широке плесо Дністра. Як довго, як солодко я спав! І це не дивно, адже я – маленький сон, або сон-трава. Ви можете подумати, що я сонько. Але ні! Хоч спалося мені, справді, солодко, та прокинувся я раніше за інших. Моїх родичів іще не видно. Глибока блакить подекуди розбавлена лише білими плямами снігу та охристими латками торішньої трави. Я єдиний яскравий штрих на цьому холодному тлі.

Розплющую свої бузкові оченята, захоплено дивлюся на цей безмежний світ, всім тільцем вбираю сонячне світло, тягнуся до нього! Не страшні мені вечорові при-

морозки, адже тільце моє в теплому пушку. Я знаю, що скоро весна. Я й сам – весна! На мені благородна місія – сповістити на весь світ про її прихід.

Мине ще трохи часу, і дністровські схили стануть різнобарвними від моїх братів та сестер. Теплий вітер понесе тонкий, ледь вловимий аромат, тиша наповниться безупинним гудінням комах, у найзатіненіших закутках розтане сніг – і почнеться віртуозна симфонія. Її мелодії щодня мінятимуться, наростатимуть, вдосконалюватимуться і нарешті вибухнуть у своєму апогеї весняним різнотрав'ям!

Я, маленький тендітний сон, щасливий, що все це почалося з мене, що я є першою ноткою весняної мелодії, яка, сподіваюся, звучатиме вічно...

*Матковська Олександра, 7-А клас,
ЗОШ №7, м. Кам'янець-Подільський*

ЗВІДКИ ПРИХОДИТЬ КАЗКА?

Чи знаєте ви, звідки в українській міфології з'явилася така цікава істота, як хуха – маленьке волохатеньке створіння з голівкою-квіткою та доброю душею?! А я знаю. Вона – це я, весняна квітка сон-трава. Не вірите? А даремно. Подивіться на мене: я маленька й тендітна, голівка моя – це ніжна рожево-блакитна квіточка, мое стебельце та листочки вкриті м'якеньким пухом. Чом не хуха? Я маю братів та сестер, і ростемо ми саме там, де мешкають лісові, польові, гайові та інші хухи. Як і вони, я люблю цей світ, зі мною приходить весна (напевно, є у мене якась чарівна сила!), я несу людям красу, допомагаю їм у біді (де ж знайдуться кращі ліки, ніж у світі рослин?), мене так само легко скривдити, бо не виношу зла, грубості, жорстокого ставлення. Як ви гадаєте, чому зараз ніхто не бачить хух? Я відповім вам: вони не

зникли, просто вони стали нами, квітами, рятуючись від людської ганьби. Вони передали нам свої душі, і тому ми живі! Хтось може розсміятися – хіба квітка може бути живою? Квіти вкривають землю під ногами, як звичайна трава. Вони для того, щоб поставити у вазу, подарувати мамі, а потім, як непотріб, викинути на смітник. Та коли вам закортить простягнути руку і зірвати когось із нас, згадайте – ми живі, у нас є душа. Не губіть казку!

*Євчук Вероніка, 5-В клас,
ЗОШ №7, м. Кам'янець-Подільський*

РОЗУМНІ ЛЮДИ!

Ми, квіточки-первоцвіти, не помилилися – ми вважаємо вас розумними людьми. Ми благаємо вас про допомогу: лиш ви врятуєте нас від самих себе.

Сьогодні важкі часи: в нас ґрунти вже не ті, у вас проблем ще більше – економіка, політика, робота. Але не забувайте – є ще і екологія! Це наука, яка дбає про нас. Ми просимо – не знищуйте нас, не виривайте і не викопуйте без потреби, і ми вам віддячимо. Адже, хто буде прикрашати ліси чи галявини, або хто допомагати грибам із опалим листям? Якби ви самі усе доглядали, самі прибирали і розчищали усі ліси, то може нас і не було б потрібно!

Люди схаменіться! Досить заробляти гроші на нас – не рвіть. Навіщо вам букетик із прегарних квіток-первоцвітів, який зав'яне у вас вдома через два дні? Щоб потім викинути на смітник? Ми запрошуємо вас до лісу – ліс діє на всіх як санаторій: тут і повітря чисте, і шкідливих відходів немає. Але милуйтеся лісом, не завдаючи йому шкоди: не смітіть і не підпалюйте нічого, бо це шкодить нам ще більше, ніж виривання. Залиште в лісі усе те, що належить лісу, а що належить вам – заберіть із собою.

Пам'ятайте: ми не можемо постійно самовідновлюватися, в також маєте сприяти а не заважати нашому росту. Не рвіть квітів даремно! Уся краса в лісі, вдома не те.

Квіти-первоцвіти будуть вам вдячні, якщо ви дотримаєтесь усіх наших вимог. Живіть щасливо, а про нас не забувайте.

З повагою, квіти-первоцвіти весняного лісу.

*Жілін Павло, 7-В клас,
НВК № 9 ім. М.Трояна, м. Кам'янець-Подільський*

ПРО ЩО РОЗПОВІВ ПІДСНІЖНИК...

Прохолодного березневого ранку ліс прокинувся від дивного, радісного передчуття. „Сьогодні має статися щось незвичне”, – подумав він. І справді, крізь льодову скоринку землі, яка ще дрімала після довгої зими, круктучи, пробивався підсніжник. Він був такий маленький, тендітний, але такий красивий і впертий. Піднявши біляву голівку, розправивши зелененькі листочки – рученята, він посміхнувся і голосно привітався: „Доброго ранку, лісова родинно!” І всім стало радісно та сонячно на душі...

А підсніжник ріс, мужнів, красувався вже серед зеленої травиці та біленьких братиків та сестричок.

Та одного ранку до лісу веселою ватагою навідалися хлопчак. Були вони тут недовго, але біди і клопоту накоїли багато: потоптали молоденьку травичку, поламали молоденькі де-

ревця, злякали лісових мешканців, пошкодили кору молоденької берізки... Принишкли, зігнулися до землі підсніжники, але це не врятувало більшість з них... Хлопці з захопленням збирали підсніжники. „Для чого стільки квітів нарвали?” – хотів спитати підсніжник у дітей, але він був такий маленький, що його ніхто не почув...

Скотилася сльоза – роса, і маленька квіточка вирішила звернутися до всіх з проханням: „Дорогі друзі! Ми – лісові мешканці – друзі ваші менші. Бережіть нас, і ми віддячимо вам турботою та любов'ю. Милуйтеся нами, але не рвіть первоцвітів! Запросіть нас до себе в гості, викопавши з бульбочкою-цибулинкою і посадивши біля свого будинку. Я ще ніколи не був у місті і тому з задоволенням розповім вам про лісове життя”.

Підсніжник зітхнув і притулився до матері-землиці...

*Травінська Олександра, 6-Б клас,
НВК №9 ім. А.М.Трояна, м. Кам'янець-Подільський*

ПРИХІД ВЕСНИ.

Я прокинувся сьогодні вранці і відразу відчув, що десь поруч ходить Весна. Снігова холодна ковдра стала теплішою, повітря – лагіднішим, а вітер – не таким колючим. І тут я згадав: “Я ж первоцвіт! Я ж маю бути першим серед весняних провісників! Досить спати!”

Найперше, що я зробив, це зарядку. Похитав своїм

стебельцем, вліво-вправо помахав крильцями-пелюстками, підморгнув сонечку. Сонця, правда, не було видно з-за хмар, але невидимі його промінчики все ж зігрівали галявину. Потім я роззирнувся навкруги і побачив, що мої сусіди і не думають ще прокидатися. Дядько ряст ще міцно спав під листяною ковдрою, а фіалка теж не викинула ще пуп'яночків. Сумно стало самому на галявині. Але довго сумувати мені не

довелося: на високій березі голосно заспівав шпак. Його пісня була такою веселою, що у мене піднявся настрій. Мені здалося, що я теж співаю разом з птахом! І пісня моя була про голубі хмарки, синє небо, перші стрілочки трави... Я замріявся і не помітив чорну сердиту хмару. Вона швидко насувалася і сердито сипала дощем: на мене, на фіалку, на березу. Голосистий шпак заховався у дупло, ряст пригнувся низько до землі, а я стояв з гордо піднятою голівкою і пив дощові краплі. Це була перша весняна гроза, а я був першою весняною квіткою – первоцвітом. І хоч навкруги було непривітно і сіро, я знав, що зовсім скоро світ довкола стане кольоровим і яскравим, теплим і життєрадісним. Скоро прийде справжня весна!

*Острроверха Діана, 6-А клас,
НВК №9 ім. А.М.Трояна, м. Кам'янець-Подільський*

Знищення первоцвітів – **ЗЛОЧИН**

**ЗРИВАЮЧИ, ПРОДАЮЧИ ТА КУПУЮЧИ
ПЕРВОЦВІТИ, ВИ ОБКРАДАЄТЕ ПРИРОДУ!**

**Підсніжник
білосніжний**

**Горицвіт
весняний**

**Шафран
Гейфелів**

**Цибуля
ведмежа**

**За знищення первоцвітів
штраф від 3 до 7 неоподаткованих мінімумів
(51-119 грн.), крім того, компенсація за шкоду,
заподіяну природі – від 9-15 грн. за кожну рослину,
відповідно до ст. 90 Кодексу України «Про
адміністративні правопорушення».**

**Національний природний парк «Подільські Товтри»,
«Товариство подільських природодослідників та
природолюбів», ДОП «Зелені Товтри»**